

VLAAMSE COMMISSIE ONROEREND ERFGOED

ADVIES VCOE 2020|037 VAN 12 NOVEMBER 2020

OVER DE VASTSTELLING VAN DE INVENTARIS VAN HET BOUWKUNDIG ERFGOED VAN DE PROVINCIE
VLAAMS-BRABANT, NAAR AANLEIDING VAN DE ADVIESVRAAG VAN MINISTER MATTHIAS
DIEPENDAELE VAN 29 SEPTEMBER 2020

*De Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed, rechtsgeldig samengesteld, brengt op 12 november 2020
volgend advies uit:*

I. SITUERING

1. Het Onroerenderfgoeddecreet (artikels 4.1.1 en 4.1.3) van 12 juli 2013, in werking getreden op 1 januari 2015, voorziet dat de Vlaamse Regering de inventarissen vaststelt en onderwerpt aan een openbaar onderzoek van zestig dagen. Gedurende die periode kan iedere burger opmerkingen of bezwaren formuleren over feitelijkheden. Vervolgens wint de Vlaamse Regering over de inventaris en de opmerkingen en bezwaren afkomstig van het openbaar onderzoek advies in bij de VCOE. Daarna kan de minister de inventaris definitief vaststellen en gaan er voor de vastgestelde inventarisitems algemene en specifieke rechtsgevolgen van kracht (artikel 4.1.9 t.e.m. 4.1.11 van het Onroerenderfgoeddecreet).
2. De toelichtingsnota uit het vaststellingsdossier vermeldt dat de inventaris gefaseerd wordt vastgesteld per provincie. Op respectievelijk 19 oktober 2017 en 17 januari 2019 bracht de VCOE advies uit betreffende de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed van de provincie Limburg (vastgesteld in 2018) en de provincie Antwerpen (vastgesteld in 2019).
3. Op 29 september 2020 ontving de VCOE een adviesvraag van Matthias Diependaele, Vlaams minister van Financiën en Begroting, Wonen en Onroerend Erfgoed, betreffende de vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed van de provincie Vlaams-Brabant. De adviesvraag gaat uit van een adviestermin van dertig dagen. Artikel 4.1.3 van het Onroerenderfgoeddecreet bepaalt dat deze termijn op vraag van de VCOE eenmalig verlengd kan worden. De VCOE heeft hiertoe verzocht, waarna een verlenging van de adviestermin met 30 dagen werd bekomen.
4. De commissie ontving bij de adviesvraag een vaststellingsdossier met daarin: a) een lijst met de vast te stellen objecten, b) een lijst met de uit de vastgestelde inventaris te schrappen objecten, c) een link naar de webpagina van het openbaar onderzoek en de digitale georeferentiekaart,¹ d) 194 bezwaarschriften, e) overzichtstabellen van de ingediende bezwaren en opmerkingen, f) een toelichtingsnota en g) de folder over de vaststellingsprocedure.

II. INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED VLAAMS-BRABANT

5. De toelichtingsnota verduidelijkt dat de inventaris van het bouwkundig erfgoed van Vlaams-Brabant aan een dringende inhoudelijke update toe is: de provincie werd als eerste in de jaren '60 en '70 geïnventariseerd en de criteria en onderzoeksmethodes voor inventarisatie zijn intussen sterk geëvolueerd. Uit de nota blijkt dat tijdens deze vaststellingsprocedure 7.232

¹ <https://openbareonderzoeken.onroerenderfgoed.be/openbareonderzoeken/266>

bouwkundige elementen en gehelen voorliggen ter opname in het nieuwe vaststellingsbesluit. Ruim 5.500 hiervan werden reeds opgenomen in het vaststellingsbesluit van 2014,² 1.282 aanduidingsobjecten liggen de eerste maal voor om vastgesteld te worden. Daarnaast worden 267 bouwkundige elementen en gehelen opgelijst die niet meer zullen worden vastgesteld en aldus uit het vaststellingbesluit van 2014 worden geschrapt.

De commissie merkt op dat de informatie uit de toelichtingsnota onvolledig is: de som van de ruim 5.500 objecten die opnieuw worden vastgesteld en de ruim 1.200 toegevoegde objecten komt namelijk niet overeen met de 7.232 bouwkundige elementen en gehelen die voorliggen ter opname in het nieuwe vaststellingsbesluit. De commissie vraagt om verduidelijking.

6. In lijn met haar vorige adviezen³ is de commissie van oordeel dat de gehanteerde vaststellingsmethode niet beantwoordt aan de voorgeschreven inventarismethodologie, zoals vastgelegd in het Ministerieel Besluit van 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed. Het betreft zowel a) het afwegingskader (de erfgoedwaarden en de selectiecriteria) om vast te stellen items te waarderen of vastgestelde items te schrappen als b) de wijze van beschrijving van de erfgoedwaarde(n). Dezelfde bezorgdheid blijkt overigens ook uit verschillende bezwaarschriften die tijdens het openbaar onderzoek werden ingediend.

- a) Aangaande het afwegingskader om vast te stellen items te waarderen of vastgestelde items te schrappen:

Artikel 4.1.2. van het Onroerenderfgoeddecreet voorziet dat de Vlaamse Regering de criteria bepaalt voor het opnemen en schrappen van een onroerend goed in de vastgestelde inventaris van het bouwkundig erfgoed. Artikel 4.1.1. van het Onroerenderfgoedbesluit specificeert dat een onroerend (of een geheel van onroerende) goed(eren) enkel vastgesteld 'kan' worden wanneer het één of meerdere erfgoedwaarden bezit en voldoende goed bewaard is. Artikel 4.1.2. verduidelijkt dan weer dat een onroerend (of een geheel van onroerende) goed(eren) enkel geschrapt kan worden uit een vastgestelde inventaris als het niet langer erfgoedwaarde bezit of als het niet langer voldoende goed bewaard is. Voor de concrete waardering en selectie van vast te stellen of te schrappen inventarisitems legt het Ministerieel Besluit van 17 juli 2015 een duidelijk afwegingskader vast. Beide besluiten moeten volgens de commissie in samenhang worden gelezen en toegepast. Zo dient de evaluatie in functie van opname of schrapping gebaseerd te zijn op een totale beoordeling van de erfgoedwaarde(n) en selectiecriteria. Hierbij moet tevens rekening worden gehouden met de geografische en thematische context en de relevantie voor Vlaanderen.

Hoewel de website van het openbaar onderzoek via de webpagina inzake de vaststellingsmethodologie doorverwijst naar het Ministerieel Besluit van 17 juli 2015, stelt de commissie vast dat er bij de voorliggende vaststellingsprocedure geen afweging conform de voorgeschreven inventarismethodologie plaatsvond. Nergens in het dossier wordt verwezen naar de bronnen en selectiecriteria op basis waarvan vast te stellen of te schrappen items kritisch moeten worden getoetst en geselecteerd. De commissie erkent dat niet alle gegevens die volgens de inventarismethodologie

² Besluit van 28 november 2014 houdende vaststelling van de inventaris van het bouwkundig erfgoed en vastgestelde lijst; <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/5825>

³ VCOE 2017 053 – Advies vaststelling inventaris bouwkundig erfgoed Limburg, paragraaf 14 & 15; VCOE 2019 003 – Advies vaststelling inventaris bouwkundig erfgoed Antwerpen, paragraaf 11.

verzameld moeten worden ook daadwerkelijk overgenomen moeten worden in de vastgestelde inventaris.⁴ Toch is inzicht in de wijze waarop de erfgoedwaarde(n) en selectiecriteria in hun totaliteit werden beoordeeld essentieel voor een goed begrip van de voorgestelde selectie (bv. afweging bouwkundige gehelen, decoratieve/artistieke afwerking van exterieur en interieur). Het kan volgens de commissie niet de bedoeling zijn dat items vastgesteld worden zonder toetsing van hun actuele erfgoedwaarde(n), noch dat elk in het verleden geïnventariseerd item zonder meer vastgesteld wordt.

b) Aangaande de wijze van beschrijving van de erfgoedwaarde(n):

De commissie gaat niet akkoord met een restrictieve interpretatie van artikel 4.1.6 van het Onroerenderfgoeddecreet,⁵ dat de gegevens opsomt die de vastgestelde inventaris 'minstens' moet bevatten. De inventarismethodologie breidt deze gegevens immers uit en bepaalt dat de vastgestelde inventaris elk item moet beschrijven op basis van de erfgoedwaarde(n), de erfgoedkenmerken en de erfgoedelementen met aandacht voor het ontstaan, de evolutie en de actuele toestand. De fiches van de voorliggende bouwkundige elementen en gehelen bevatten daarentegen slechts een korte typering op basis van (enkele) erfgoedkenmerken. Daarbij wordt niet ingegaan op hun ontstaan, evolutie en actuele toestand. De geïdentificeerde erfgoedwaarde(n) verwijzen telkens naar de algemene definiëring zonder daarbij te motiveren waarom ze al dan niet van toepassing zijn op het betreffende onroerend goed. Deze minimale informatie biedt volgens de commissie te weinig houvast voor een adequate invulling van de zorg- en motiveringsplicht en kan voor onduidelijkheid zorgen bij het afwegen van de impact van toekomstige ingrepen. De commissie herinnert eraan dat de aanwezige erfgoedwaarde(n) en toestand op moment van vaststelling juridisch geldt als referentiepunt.

Daarmee samenhangend herhaalt de commissie dat noch inzake het selecteren en waarden, noch inzake het beschrijven van vast te stellen items een loutere verwijzing naar de wetenschappelijke inventaris kan volstaan.⁶ De informatie die in de wetenschappelijke inventaris is opgenomen werd over vele jaren verzameld op basis van voortschrijdend inzicht en kan dus niet als uniform worden beschouwd.⁷ De toelichtingsnota verduidelijkt bovendien dat de provincie Vlaams-Brabant als eerste provincie werd geïnventariseerd in de jaren '60 en '70, en dat de criteria en onderzoeksmethodes voor inventarisatie intussen sterk zijn geëvolueerd.⁸ Uit het vaststellingsdossier blijkt evenwel niet dat verouderde gegevens in de wetenschappelijke inventaris systematisch werden gecontroleerd en bijgewerkt. Deze informatie maakt dan ook uitdrukkelijk geen voorwerp uit van de vaststelling.

7. De toelichtingsnota verduidelijkt dat het agentschap Onroerend Erfgoed ter voorbereiding van de vaststelling sterk inzette op een actualisatie van de inventaris in samenwerking met de

⁴ Behandeling advies VCOE 2019 003 – vaststelling inventaris bouwkundig erfgoed Antwerpen, <https://besluiten.onroerenderfgoed.be/besluiten/14618>, pag. 380.

⁵ Behandeling advies VCOE 2019 003, pag. 380-381.

⁶ Behandeling advies VCOE 2019 003, pag. 381.

⁷ Doelmatigheidsanalyse van het beschermingsinstrumentarium fase 1: de geschiedenis van het beschermen 1931 – 2016, <https://oar.onroerenderfgoed.be/publicaties/OAOE/65/OAOE065-001.pdf>, pag. 39: "Toch mag de inventarisatie zeker niet als een uniform werk beschouwd worden: in de loop van 45 jaar evolueerden de principes en selectiecriteria enorm."

⁸ Toelichtingsnota, pag. 2.

steden, gemeenten en IOED's in de provincie. Zo werd aan alle lokale besturen en IOED's gevraagd om de administratieve gegevens van de vast te stellen inventaris te updaten. Ook konden alle lokale besturen bepaalde hiaten in het geïnventariseerde bestand op hun grondgebied aanpakken door de inventaris aan te vullen met (tien) nieuwe inventarisfiches. Het agentschap vervulde hierbij een ondersteunende en faciliterende rol: het informeerde de lokale besturen over de vaststelling, ondersteunde hen bij de inventarisatie en zorgde voor de invoer van de aangeleverde gegevens. De commissie erkent dat met deze aanpak invulling wordt gegeven aan de ambitie, zoals geformuleerd in de huidige Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024, om in te zetten op een onroerenderfgoedbeleid als 'gedeeld initiatief'.⁹ Hierbij wordt van de lokale besturen geacht dat zij een prominentere rol opnemen in het lokale erfgoedbeleid, waaronder het instaan voor het inventariseren van het onroerend erfgoed, en van de Vlaamse Overheid dat zij zich meer kaderstellend en begeleidend opstelt.

Uit de toelichtingsnota blijkt helaas dat de input van de lokale besturen bij de voorbereiding van de vaststelling beperkt bleef: naast de actieve bijdrage van de stad Leuven in het kader van de herinventarisatie van Heverlee en Wijkmaal, leverden slechts twintig van de in totaal vijftien steden en gemeenten (31%) nieuwe inventarisfiches aan en gaven slechts negentien (29%) geactualiseerde gegevens door. De commissie merkt op dat aangezien het agentschap voor de actualisatie van de sterk verouderde inventaris in belangrijke mate rekende op de input van de lokale besturen, er hierdoor grote verschillen kunnen ontstaan in de volledigheid en correctheid van de inventarisatiegegevens. Dit wordt volgens haar nog bijkomend versterkt doordat er een groot verschil is in de omvang van de bijdrages die door de lokale besturen werden aangeleverd. De commissie verwijst hierbij specifiek naar de situatie van de stad Leuven waar een breed inventarisatieproces werd gevoerd, ten opzichte van de twintig steden en gemeenten die slechts tien inventarisatiefiches konden aanleveren.

Het spreekt voor zich dat de beperkte input van de lokale besturen en het groot verschil in de omvang van hun bijdrages een nefaste impact hebben op de consistentie en volledigheid van de vast te stellen inventaris. Gezien het belang van deze facetten (consistentie en volledigheid) voor een geslaagde actualisatie van de inventaris, beoordeelt de commissie dit als een belangrijke tekortkoming.

8. De commissie betreurt dat de door het agentschap aangeleverde documenten onvoldoende informatie bevatten. Ook de toelichtingsnota biedt inhoudelijk weinig houvast bij de voorliggende vaststelling.

De overzichtslijst van de vast te stellen items beperkt zich enkel tot het ID-nummer, de naam en adresgegevens van het betreffende onroerend goed. Hierbij werd wederom geen onderscheid gemaakt tussen de reeds in 2014 vastgestelde items en volledig nieuwe items.¹⁰ Via de inventariswebsite kan voor de meer dan 7.000 vast te stellen bouwkundige gehelen en elementen in principe item per item worden nagegaan om welke toevoegingen het precies gaat. Om een transparant en volledig zicht te krijgen op de mate waarin de vastgestelde inventaris van Vlaams-Brabant anno 2020 werd 'vernieuwd' is het volgens de commissie evenwel relevant om over een afzonderlijk overzicht van deze nieuwe items te beschikken. Op die manier kan het resultaat van de vaststellingsprocedure – inclusief hiaten in het geïnventariseerd bestand – beter worden doorgrond. Om diezelfde reden pleit de commissie ook om in de vaststellingslijst concreet te duiden welke correcties en actualisaties er werden

⁹ Beleidsnota Onroerend Erfgoed 2019-2024, pag. 139.

¹⁰ Advies VCOE 2017 053, paragraaf 13; Advies VCOE 2019 003, paragraaf 10.

doorgevoerd aan reeds eerder vastgestelde items.

De commissie merkt op dat de motivering in de overzichtslijst van de te schrappen items veelal beperkt blijft tot de vermelding 'geen erfgoedwaarde meer'.¹¹ Op basis hiervan kan ze niet opmaken of de betreffende bouwkundige elementen en gehelen onvoldoende bewaard zijn gebleven wegens (zware) verbouwingswerken of gebrekkig onderhoud dan wel effectief gesloopt zijn met een volledig verlies aan erfgoed(waarde) tot gevolg. Nochtans kan deze informatie belangrijke aandachtspunten blootleggen in functie van de (toekomstige) doelmatigheid van het vaststellingsinstrument. De commissie acht het hier aldus aangewezen de redenen tot schrapping specifiek te motiveren.

Aanvullend acht de commissie bij toekomstige vaststellingsprocedures en voorafgaand aan de adviesvraag een grondige 'inhoudelijke' toelichting van het agentschap noodzakelijk.

III. OPENBAAR ONDERZOEK

9. De toelichtingsnota vermeldt dat het openbaar onderzoek van start ging op 2 maart 2020 en ten gevolge van de coronacrisis verlengd werd tot en met 18 juni 2020. De nota verduidelijkt dat er 194 – waarvan 190 unieke – bezwaarschriften werden ingediend. 147 daarvan werden ingediend via het nieuwe digitale formulier op de webpagina van het openbaar onderzoek. Ongeveer 105 bezwaarschriften werden ingediend door eigenaars of beheerders van het betrokken erfgoed. Daarnaast dienden 14 steden, gemeenten en IOED's in de provincie één of meerdere bezwaarschriften in.
10. De commissie merkt op dat zij – net zoals bij de eerdere vaststellingsprocedure in de provincie Antwerpen¹² – geen inzicht heeft gekregen in de inhoudelijke behandeling van de bezwaren door het agentschap. Het is voor haar niet mogelijk na te gaan wat de impact is van de ingediende bezwaren op zowel de vaststellings- als schrappingslijst en in welke mate aanvullingen en correcties meegenomen zullen worden in het vaststellingsdossier. De commissie erkent dat het Onroerenderfgoeddecreet niet vereist dat de VCOE pas om advies kan worden gevraagd na de volledige behandeling van de opmerkingen en bezwaren.¹³ Desalniettemin ervaart zij het feit dat zij geen inzicht heeft gekregen in de inhoudelijke behandeling van de bezwaren door het agentschap als een tekortkoming in het huidige adviesproces.
11. De kennisgeving van het openbaar onderzoek in het kader van het vaststellingsproces voorziet niet in het aanschrijven van de eigenaars van het betrokken bouwkundig erfgoed.¹⁴ Het stond de lokale besturen en IOED's met andere woorden vrij om zelf de eigenaars van de vast te stellen onroerende goederen aan te schrijven of te informeren door een informatiesessie te organiseren. Aansluitend op de geformuleerde bedenkingen onder punt 7 van dit advies, vreest de commissie dat dit het risico op verschillen in de volledigheid en correctheid van de inventarisatiegegevens mee in de hand werkt. Dit blijkt ook uit het gegeven dat de meerderheid van de ingediende opmerkingen en bezwaren betrekking hebben op bouwkundige elementen en gehelen die gelegen zijn binnen de gemeentes waarvan de lokale besturen een actieve rol opnamen in de kennisgeving aan eigenaars.

¹¹ Andere motiveringen zijn: 'geen erfgoedwaarde meer (deels) / bewaard deel opnieuw vastgesteld', 'administratieve aanpassing' en 'geen bouwkundig erfgoed'.

¹² Advies VCOE 2019 003, paragraaf 6.

¹³ Behandeling advies VCOE 2019 003, pag. 378.

¹⁴ Onroerenderfgoeddecreet, artikel 4.1.3.

12. De commissie verwijst naar de kritiek in verschillende bezwaarschriften inzake de beperking van mogelijke bezwaren tot de feitelijkheden van het vaststellingsdossier,¹⁵ met name de bewaringstoestand, afbakening, benaming en beschrijving op basis van de erfgoedkenmerken. Hierdoor kunnen in het kader van het openbaar onderzoek namelijk geen bedenkingen worden geformuleerd bij onder andere de wetenschappelijke inventarisgegevens en de methodologie die net aan de basis ligt van een voorstel tot opname op de vastgestelde inventaris.

Hoewel niet ontvankelijk in het kader van het Openbaar Onderzoek, is de commissie van mening dat ook de geformuleerde bezwaren en opmerkingen die verder gaan dan louter 'feitelijkheden' met de nodige aandacht door het agentschap dienen te worden bekeken. Deze kunnen immers inhoudelijk en wetenschappelijk zeer waardevolle informatie bevatten.

13. De commissie merkt op dat een aanzienlijk deel van de ingediende bezwaarschriften uitgaan van eigenaars of beheerders die bedenkingen formuleren bij de opname van hun eigendom op de vast te stellen lijst. Zo wordt veelal gewezen op recente verbouwwerken en aanpassingen die volgens de bezwaarindiener geleid zouden hebben tot een verlies aan erfgoedwaarde(n). In enkele gevallen blijken vast te stellen relictten intussen gesloopt te zijn en zelfs vervangen door nieuwbouw. Dit gegeven sterkt de commissie in haar oordeel, zoals geformuleerd onder punt 6 van dit advies, dat de gehanteerde vaststellingsmethode niet beantwoordt aan de voorgeschreven inventarismethodologie, zoals vastgelegd in het Ministerieel Besluit van 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed.

Bij daadwerkelijk gesloopte items lijkt het de commissie vanzelfsprekend dat deze alsnog uit de vaststelling worden gehaald. Een slechte bouwfysische staat, verbouwwerken of (besliste) ontwikkelingsprojecten impliceren daarentegen niet automatisch een verlies aan erfgoedwaarde(n) en hoeven een vaststelling dus niet in de weg te staan. De commissie acht het in die gevallen aangewezen om bij de behandeling van de bezwaarschriften de betreffende inventarisitems te onderwerpen aan de vastgestelde inventarismethodologie.

Een aantal bezwaarschriften gaan uit van eigenaars of beheerders die de vaststelling van hun goed ondersteunen en desgevallend aanpassingen aan de inventarisgegevens suggereren. De commissie meent dat ook deze opmerkingen verwerkt en beantwoord moeten worden.

14. Verder blijkt dat eigenaars en beheerders met vragen zitten over de rechtsgevolgen van een vaststelling. Ze zijn in het bijzonder bezorgd over mogelijke beperkingen die opgelegd worden voor aanpassingen aan hun pand, toekomstige opties inzake wooncomfort en energiebesparende ingrepen, en de verenigbaarheid van een vaststelling met reeds afgeleverde vergunningen. Voor relictten die onder meerdere eigenaars vallen of woningen binnen vast te stellen bouwkundige gehelen is er specifiek onduidelijkheid over de implicaties voor deze individuele eigendommen. De commissie erkent dat er bij de vaststelling van een bouwkundig element of geheel nog heel wat onduidelijkheden zijn voor eigenaars en beheerders over de (invulling van de) rechtsgevolgen. Ze ziet soelaas in een kanaal waarlangs eigenaars en andere belanghebbenden los van een formele bezwaarindiening hun vragen, bezorgdheden en opmerkingen, die verder reiken dan louter 'feitelijkheden', kunnen stellen.¹⁶

¹⁵ Onroerenderfgoeddecreet, artikel 4.1.3.

¹⁶ Cf. bezwaarschrift R_000122 vanwege de stad Leuven waarin gelijkaardige bezorgdheden worden geuit.

IV. CONCLUSIE

De commissie formuleert in het voorliggende advies volgende kritische bedenkingen bij:

DE INVENTARIS BOUWKUNDIG ERFGOED VLAAMS-BRABANT:

- a) De commissie merkt op dat de informatie uit de toelichtingsnota over de aantallen van de vast te stellen bouwkundige elementen en gehelen onvolledig is. De commissie vraagt om verduidelijking. *Zie punt 5 van dit advies.*
- b) De commissie is van oordeel dat de gehanteerde vaststellingsmethode niet beantwoordt aan de voorgeschreven inventarismethodologie, zoals vastgelegd in het Ministerieel Besluit van 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed. Het betreft zowel het afwegingskader om vast te stellen items te waarderen of vastgestelde items te schrappen als de wijze van beschrijving van de erfgoedwaarde(n). *Zie punt 6 van dit advies.*

De commissie is van oordeel dat beide besluiten, het Onroerenderfgoedbesluit en het Ministerieel Besluit van 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed, in samenhang moeten worden gelezen en toegepast. Zij stelt evenwel vast dat bij de voorliggende vaststellingsprocedure geen afweging conform de voorgeschreven inventarismethodologie plaatsvond. *Zie punt 6a van dit advies.*

De commissie gaat niet akkoord met een restrictieve interpretatie van artikel 4.1.6 van het Onroerenderfgoeddecreet. Deze minimale informatie biedt volgens de commissie te weinig houvast voor een adequate invulling van de zorg- en motiveringsplicht en kan voor onduidelijkheid zorgen bij het afwegen van de impact van toekomstige ingrepen. *Zie punt 6b van dit advies.*

- c) Uit de toelichtingsnota blijkt dat de input van de lokale besturen bij de voorbereiding van de vaststelling beperkt bleef. De commissie merkt op dat aangezien het agentschap voor de actualisatie van de sterk verouderde inventaris in belangrijke mate rekende op de input van de lokale besturen, er hierdoor grote verschillen kunnen ontstaan in de volledigheid en correctheid van de inventarisatiegegevens. Dit wordt volgens de commissie nog bijkomend versterkt doordat er een groot verschil is in de omvang van de bijdrages die door de lokale besturen werden aangeleverd. De commissie beoordeelt dit als een belangrijke tekortkoming. *Zie punt 7 van dit advies.*
- d) De commissie betreurt dat de door het agentschap aangeleverde documenten onvoldoende informatie bevatten. Zo beperkt de overzichtslijst van de vast te stellen items zich enkel tot het ID-nummer, de naam en adresgegevens van het betreffende onroerend goed. Hierbij werd wederom geen onderscheid gemaakt tussen de reeds in 2014 vastgestelde items en volledig nieuwe items. De commissie pleit ervoor om in de vaststellingslijst concreet te duiden welke correcties en actualisaties er werden doorgevoerd aan reeds eerder vastgestelde items. Ze merkt op dat de motivering in de overzichtslijst van de te schrappen items veelal beperkt blijft tot de vermelding 'geen erfgoedwaarde meer' en acht het aangewezen de redenen tot schrapping specifiek te motiveren. Aanvullend acht de commissie bij toekomstige vaststellingsprocedures en voorafgaand aan de adviesvraag een grondige 'inhoudelijke' toelichting van het agentschap noodzakelijk. *Zie punt 8 van dit advies.*

HET OPENBAAR ONDERZOEK:

- e) De commissie merkt op dat zij – net zoals bij de eerdere vaststellingsprocedure in de provincie Antwerpen – geen inzicht heeft gekregen in de inhoudelijke behandeling van de bezwaren door het agentschap. Zij ervaart dit als een tekortkoming in het huidige adviesproces. *Zie punt 10 van dit advies.*
- f) De kennisgeving van het openbaar onderzoek in het kader van het vaststellingsproces voorziet niet in het aanschrijven van de eigenaars van het betrokken bouwkundig erfgoed.¹⁷ Het stond de lokale besturen en IOED's vrij om zelf de eigenaars van de vast te stellen onroerende goederen aan te schrijven of te informeren. De commissie vreest dat dit het risico op verschillen in de volledigheid en correctheid van de inventarisatiegegevens mee in de hand werkt. *Zie punt 11 van dit advies.*
- g) De commissie verwijst naar de kritiek in verschillende bezwaarschriften inzake de beperking van mogelijke bezwaren tot de feitelijkheden van het vaststellingsdossier.¹⁸ Hoewel niet ontvankelijk in het kader van het Openbaar Onderzoek, is de commissie van mening dat ook de geformuleerde bezwaren en opmerkingen die verder gaan dan louter 'feitelijkheden' met de nodige aandacht door het agentschap dienen te worden bekeken. *Zie punt 12 van dit advies.*
- h) De commissie merkt op dat een aanzienlijk deel van de ingediende bezwaarschriften uitgaan van eigenaars of beheerders die bedenkingen formuleren bij de opname van hun eigendom op de vast te stellen lijst. Dit gegeven sterkt de commissie in haar oordeel dat de gehanteerde vaststellingsmethode niet beantwoordt aan de voorgeschreven inventarismethodologie, zoals vastgelegd in het Ministerieel Besluit van 17 juli 2015 tot vaststelling van de inventarismethodologie voor de inventaris van bouwkundig erfgoed. *Zie punt 13 van dit advies.*
- i) Uit verschillende bezwaarschriften blijkt dat eigenaars en beheerders met vragen zitten over de rechtsgevolgen van een vaststelling. De commissie erkent dat er bij de vaststelling van een bouwkundig element of geheel nog heel wat onduidelijkheden zijn voor eigenaars en beheerders over de (invulling van de) rechtsgevolgen. Ze ziet soelaas in een kanaal waarlangs eigenaars en andere belanghebbenden los van een formele bezwaarindiening hun vragen, bezorgdheden en opmerkingen, die verder reiken dan louter 'feitelijkheden', kunnen stellen. *Zie punt 14 van dit advies.*

Namens de Vlaamse Commissie Onroerend Erfgoed,

Jan Jaspers

Waarnemend voorzitter

¹⁷ Onroerenderfgoeddecreet, artikel 4.1.3.

¹⁸ Onroerenderfgoeddecreet, artikel 4.1.3.